

Vammaisfoorumi ry
Handikappforum rf
Finnish Disability Forum

Vammaisfoorumin lausunto hallituksen esityksestä laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta

Vastaanottaja: Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Asia: HE 126/2024
Ajankohta: 15.11.2024 klo 9

[Vammaisfoorumi](#) on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Vammaisfoorumi kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuultavaksi. Lausumme erityisesti vammaisten ihmisten ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta ja pidämme erittäin valitettavana sitä, että täsmennetyssäkään hallituksen esityksessä ei ole erikseen arvioitu vammaisvaikutuksia eikä perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia.

Yleisen asumistuen varallisuusharkinta voi lisätä toimeentulon haasteita merkittävästi erityisesti ihmisen vammautuessa tai sairastuessa vakavasti. Mikäli ihminen vammautuu äkillisesti, hänen taloudellinen tilanteensa voi romahtaa nopeasti työkyvyn menettämisen vuoksi ja usein vaikutukset talouteen ovat pitkäkestoisia tai pysyviä. Vammautuessa tai sairastuessa äkillisesti tulisi omaisuuden huomioimisessa olla suoja-aika (esimerkiksi vuosi), jonka aikana omaisuus ei vaikuta asumistukeen. Sairastuessa ja/tai vammautuessa ihmisen tulot romahtavat. Näissä tilanteissa yksilöön kohdistuu samanaikaisesti tulojen pieneneminen sekä menojen kasvua (mm. asiakasmaksuja ja lääkekuluja).

Vammaisfoorumi esittää, että mikäli tässä luonnoksessa esitetyt muutokset hyväksytään, yllä mainittu suoja-aika varallisuuden osalta säädetään. On kohtuutonta joutua realisoimaan omaisuuttaan vain siksi, että vammautumisen tai vakavaan pitkäaikaiseen sairauteen sairastumisen vuoksi taloudellinen tilanne ja mahdollisuus hankkia toimeentuloa omalla työllä on heikentynyt. Tilanne aiheuttaa jo itsessään merkittävää stressiä sekä vammautuneelle että hänen läheisilleen. Taloudellinen epävarmuus lisää kuormitusta entisestään ja häiritsee kuntoutumista ja uuteen tilanteeseen sopeutumista.

Muuttaminen halvempaan asuntoon ei aina ole mahdollista, eikä vammaisen ihmisen omista valinnoista kiinni. Muuttaminen voi olla vammaiselle suuri haaste ja vaikeuttaa itsenäistä toimintaa sekä heikentää toimintakykyä pitkään. Asuinympäristön muuttuminen on vammaiselle ihmiselle huomattavasti kuormittavampi tekijä kuin vammattomalle. Asunnon ja sen ympäristön esteettömyydellä ja turvallisuudella sekä liikenneyhteyksillä on

suuri merkitys vammaisen ihmisen yhdenvertaisen osallistumisen kannalta. Lisäksi on huomattava, että asuntoon on mahdollisesti tehty vammaispalvelulain (380/1987) mukaisia asunnonmuutostöitä, joiden purkaminen ja siirtäminen uuteen asuntoon aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia hyvinvointialueelle ja kohtuutonta haittaa vammaiselle asukkaalle. Vammaisella ihmisellä on usein vammasta johtuvia syitä, joiden vuoksi on perusteltua asua keskimääräistä isommassa asunnossa (esim. liikkumisen apuvälineiden, opaskoiran tai henkilökohtaisen avun tarvitsema tilantarve).

Erityisen huolissaan Vammaisfoorumi on kaikkien sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutuksista, jotka voivat olla yksilöille hyvin merkittäviä. Leikkausten ja palveluiden heikennysten vaikutusten yhteisarviointia ei ole mielestämme riittävästi arvioitu. Useat leikkauksista (mm. sairauspäivärahaan ja kuntoutusetuuksiin kohdistuvat leikkaukset sekä asiakasmaksujen tuntuvat korotukset) kohdistuvat samoihin jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja perheisiin ja niiden samanaikainen toteuttaminen aiheuttavat merkittäviä toimeentulon haasteita yksilöille, vaikka etuuskohteisissa vaikutusarvioinneissa vaikutukset kotitalouksille näyttäytyvät vähäisinä.

Vammaisfoorumi haluaa tuoda esiin myös sen, että tehty ehdotus voi vaarantaa pyrkimyksen kaventaa väestön hyvinvointi- ja terveyseroja ja varmistaa palvelujen yhdenvertaista ja syrjimätöntä saatavuutta. Asumistuen muutokset ohjaavat pienituloisia ihmisiä asumaan tietyillä alueilla ja erityisesti suuremmissa kaupungeissa tämä johtaa väistämättä asumisen segregaation lisääntymiseen. Ihmiset ovat jo nyt palveluiden ja joukkoliikenteen saatavuuden ja saavutettavuuden osalta hyvin eriarvoisessa asemassa asuinpaikasta riippuen, eikä ole tarkoituksenmukaista vahvistaa tätä eriarvoisuutta ohjaamalla pienituloisten ihmisten asuinpaikan valintaa.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala
puheenjohtaja

Anni Kyröläinen
pääsihteeri
p. 045 217 4936
anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi